

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Skog i blåsten

Östman, Ann-Catrin

Published in:
Hufvudstadsbladet

Publicerad: 01/01/2019

Document Version
(Referentgranskad version om publikationen är vetenskaplig)

Document License
Publisher rights policy

[Link to publication](#)

Please cite the original version:
Östman, A-C. (2019). Skog i blåsten. *Hufvudstadsbladet*, (14.12.2019), –.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Skog i blåsten

Efter en utlandsvistelse väntar mig några brev med skogligt innehåll. Vindkraftsbolag, bland annat ett internationellt sådant, vill arrendera skogsmark i min hemtrakt. Även HBL har uppmärksammat vindkraftsnäringens intresse för Österbotten, beskrivet som ett blåsig Klondyke.

Också i historien har landsbygden formats i gränsöverskridande skeenden. Genom den tjära som utvanns ur skogen blev denna redan på 1600-talet en del av en globaliserad ekonomi. I äldre tid nyttjades skogen på ett mångfaldigt sätt – för virkestäkt, bete och veduttag. På sina håll var den dock överutnyttjad och tidigt uttryckte samhällspåverkare oro över renrakade marker. Samtidigt som böndernas äganderätt stärktes under 1700-talet, minskade skiftesreformerna de jordfattigas möjligheter att utnyttja de skogsmarker som tidigare varit gemensamma.

I både konkret och metaforisk mening gav agrar expansion under 1800-talet bränsle åt en industriell revolution. Ekonomierna var dock hierarkiska, något som blev tydligt när efterfrågan på virke ökade under slutet av seklet. Eftersom alla inte insåg det gröna guldets värde, hände det rätt ofta att skogsbolag köpte till underpris. Också formerna för handelsutbytet kunde bädda för luredrejeri, det fanns bland annat avtal som gjorde att bolagen kunde rata det virke som bönderna levererade. I östra Finland och i norra Sverige var det förhållandevis vanligt att hela hemman köptes upp av skogsbolag och därmed kom de tidigare jordägarna att sällas till de obesuttnas skara. Detta kritiserades av politiker med skiftande ideologisk färg. I Sverige krävde liberala politiker en förbudslag som skulle stävja otyglad kapitalism och år 1906 infördes förbud mot omfattande bolagsköp av bondejord. Liknande reglering infördes också i Finland.

Under tidigt 1900-tal utgjorde skogen en given del av lantbruket. Senare under detta sekel skulle banden mellan skogsbruk, allt mera rationaliserat, och dito jordbruk luckras upp. En forskare talar om hur skogen frikopplas från jordbruket. Och kanske den nu frikopplas från landsbygden.

Liksom tidigare ska skogen ge landet en bättre framtid. Över 200 jordägare i min gamla hemkommun fick brev rörande arrende av mark. Dels blottlägger detta omfattningen på den planerade vindkraftsanläggningen, dels visar det hur skogsmark ägs i små lotter, inte sällan av oss stadsbor. Idag då statsunderstöd inte längre ges har förutsättningarna för vindkraft förändrats på ett genomgripande sätt. För lönsamhet tarvas allt större anläggningar – i en av planerna för Purmo ingår 50 vindmøllor, turbiner som är högre än tidigare, nästan jämförbara med Eiffeltorn. Det verkar som dessa marknadsaktörer profiterar både på landsbygd och gröna tankesätt, med stora miljö- och landskapsmässiga ingrepp som följd.

Borde procedurerna gällande tillståndsförfarande nu ses över? Hur ska besluten om markanvändningen fattas, hur ska även de som inte är tilltänkta arrendegivare inkluderas i tillräcklig omfattning? I annat fall finns det en risk att vindkraften – tvivelsutan nödvändig under en överskådlig framtid – splittrar samhällen och ökar sociala klyftor.

Ann-Catrin Östman är akademilektor i historia